

Januar 2015

Forældreanalyse 2014 Rapport

Indhold

I.	Indledning	3
II.	Læsevejledning	4
III.	Den kvalitative analyse: Udvikling og omplantning	4
IV.	Sammenfatning	6
V.	Analyse: De unge har brug for en ny kontekst: 10. klasse på efterskole er starten på noget nyt	9
VI.	Analyse: De unge skal bruge året på afklaring og personlig udvikling	13
VII.	Analyse: Drengene skal modnes – pigerne skal have løftet selvværdet	15
VIII.	Analyse: Efterskolen hjælper de unge, som ikke er parate til at starte på en ungdomsuddannelse.	16
IX.	Analyse: Forældre lægger vægt på fællesskab og faglighed	20
X.	Analyse: De unges udviklingsbehov går på tværs af økonomi og social baggrund	23
XI.	Spørgeskemaundersøgelsen: repræsentativitet og metode	25
	Bilag 1: Efterskoler i analysen	27

I. Indledning

Efterskoleforeningen har undersøgt forældrenes motivation for at vælge 10. klasse på efterskole for deres barn. Til trods for, at der jævnligt er debat om 10.klassens berettigelse, vælger flere og flere forældre at sende deres børn i 10. klasse på efterskole. I alt er der 249 efterskoler i Danmark. Heraf er 38 specialefterskoler og 211 almene efterskoler. De 211 almene efterskoler havde i august 2014 ca. 16.900 elever i 10. klasse. Ud fra en antagelse om, at det er forældrene, som kender de unge og deres behov bedst, ønskede Efterskoleforeningen derfor at undersøge forældrenes motivation for at vælge 10. klasse på efterskole til deres barn.

Undersøgelsen har særligt haft fokus på forældrenes vurdering af de unges udviklingsbehov og deres motivation for at vælge efterskoleformen.

Efterskoleforeningen ønsker at takke alle forældre, som har bidraget med tid og viden til undersøgelsen. Det er af stor værdi for skolerne og foreningens videre arbejde med udviklingen af skoleformen og særligt fokus på 10. klasse.

Vi siger også tak til de skoler, der har deltaget i samarbejdet og med stort engagement udfordret og støttet arbejdet med analysen.

Undersøgelsen er gennemført fra maj til november 2014 og indeholder både en kvalitativ og en kvantitativ del. I den kvalitative analyse interviewede vi 12 forældre til elever i 10. klasse om deres motivation for at vælge 10. klasse på efterskole til deres barn. Formålet med disse interviews var ud fra en åben tilgang at undersøge forældrenes egne fortællinger og begrundelser. Resultaterne fra disse interviews brugte vi herefter til at udforme et spørgeskema til analysens kvantitative del. Formålet med denne del af analysen var, at undersøge om forældrenes svar kunne siges at være dækkende for forældre til 10. klasse elever på almene efterskoler generelt. Det mener vi, analysen har bekræftet. I alt 30 almene efterskoler fra hele Danmark har bidraget til analysens kvantitative del, hvor 1700 forældre til elever i 10. klasse har svaret på spørgeskemaet. En række af spørgsmålene fra spørgeskemaet bliver ikke omtalt i hovedrapporten, men kan findes på Efterskoleforeningens hjemmeside www.efterskoleforeningen.dk/foraeldreanalyse

God læselyst!

Bjarne Lundager Jensen

Direktør, Efterskoleforeningen, København 12. januar 2015

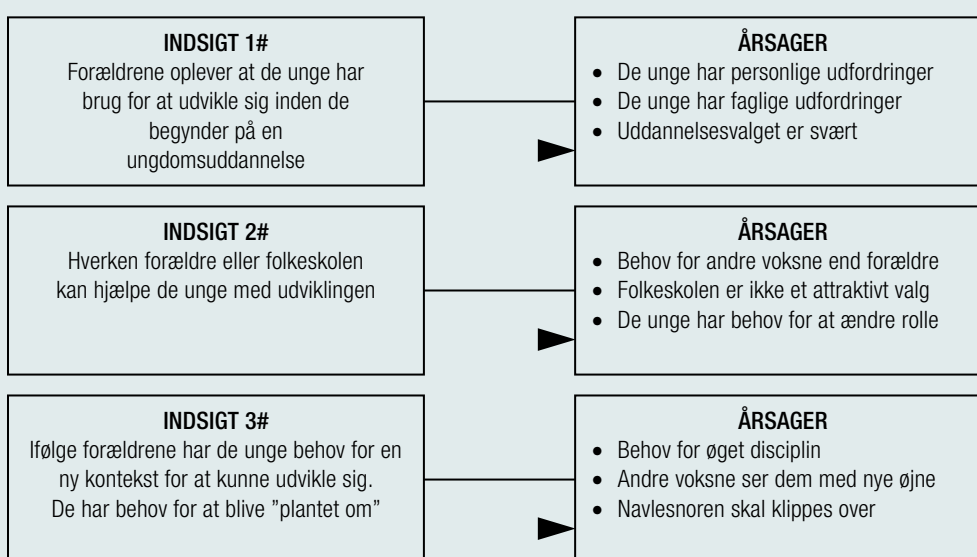
II. Læsevejledning

Analysen indledes i afsnit III med en kort beskrivelse af resultaterne af den kvalitative analyse, fordi indsigterne herfra blev anvendt som udgangspunkt for formulering af spørgeskemaet i analysens anden, kvantitative fase. Kapitel IV indeholder en sammenfatning af spørgeskemaundersøgelsens væsentligste resultater, dvs. de historier, tallene fortæller. I de efterfølgende kapitler V-X præsenteres de overordnede konklusioner mere udførligt med tilhørende data fra spørgeskemaundersøgelsen. Kapitel XI beskriver undersøgelsesdesign og metode bag den kvantitative del af undersøgelsen. Spørgeskemaet kan ses på Efterskoleforningens hjemmeside.

III. Den kvalitative analyse: Udvikling og omplantning

Formålet med den kvalitative analyse var, ud fra en eksplorativ tilgang, at undersøge forældrenes egne fortællinger og begrundelser for, at de havde valgt 10. klasse på en efterskole til deres barn. I alt har vi gennemført interviews med 12 familier. Ud fra en kategorisering af skolerne på region, størrelse og skolens egen angivelse af deres idegrundlag som hhv. Grundtvig-Koldsk, kirkelig, indremissionsk/frikirkelig eller pædagogisk, udvalgte vi fem skoler, som hver blev anmodet om at hjælpe med at finde to til fire forældre/-par til 10. klasse-elever til analysens kvalitative del. Valget af familier er søgt differentieret på elevens køn, familiernes økonomi og geografi. Endelig har vi både valgt familier, som tidligere har haft et barn på efterskole (2 familier), en familie hvor eleven er 2. årselev, dvs. også gik på efterskole i 9. klasse – og endelig familier, som ikke tidligere har haft børn på efterskole. Skolerne, som medvirkede i denne del af analysen var: Østhimmerlands Ungdomsskole, Århus efterskole, Vojens Gymnastik og Idrætsefterskole, BGI akademiet, Næsgaard Efterskole og Musikefterskolen i Humble. Interviewene blev gennemført ved besøg hos familierne i maj, juni og august 2014. Konsulent Charlotte Hassø var udførende på arbejdet i denne del af analysen. Konklusionerne fra de kvalitative interviews er sammenfattet i tre 'indsigter' som fremgår af figur 1.

Figur 1. Konklusioner: Derfor sender forældre deres unge på efterskole

Figuren viser tre gennemgående indsigter fra de gennemførte interviews, som blev en slags hypoteser, som vi brugte som udgangspunkt for at strukturere spørgeskemaet til analysens kvantitative del. De tre indsigter hænger til en vis grad sammen.

1) De unge har et udviklingsbehov. Alle forældrene var meget bevidste om den unges udviklingsbehov, hvad enten tyngden primært lå på det faglige, det sociale eller det personlige. For nogle handlede det om overhovedet at blive klar til at fortsætte i uddannelsessystemet. For andre handlede det mere om at styrke den unges forudsætninger, ikke bare for at gennemføre en uddannelse, men i forhold til at lykkes som menneske. Forældrene er meget bevidste om, at faglige kompetencer ikke kan stå alene, hvis man skal lykkes, hvad enten det er i uddannelsessystemet eller senere på en arbejdsplads. Uddannelsesvalget er også svært ifølge forældrene, som oplever, at de unge i dag skal vælge retning meget tidligere, end de selv skulle. Derfor handler 10. klasse meget om at få et bedre grundlag for at afklare, hvem og hvad, man vil være senere i livet.

2) Hverken forældrene eller folkeskolen kan hjælpe de unge med denne udvikling.

I alle sociale sammenhænge udfylder vi hver især roller, som det kan være vanskeligt – for ikke at sige umuligt – at bryde ud af. Det behøver ikke at være negativt, men efter 9 år i samme skole, med de samme kammerater, følte mange af de unge sig, ifølge forældrene, låst fast. Forældrene føler ikke, at de kan hjælpe de unge med udviklingen. I nogle tilfælde simpelthen fordi forældrene ikke er dem, de unge søger identifikation hos. I andre tilfælde er behovet for at møde nye voksne mere akut, fx ved dårlige oplevelser i den forrige skole. Nogle forældre oplevede det også som vanskeligt og konfliktfyldt at ændre på eksisterende vaner og mønstre.

3) De unge har brug for en ny kontekst/blive 'plantet om':

De unges behov for en ny kontekst handler ikke nødvendigvis om egentlige trivselsproblemer, men om de unges identitetsdannelse og det at finde 'sin egen vej' i livet og de mange valg, som unge mennesker skal træffe på dette tidspunkt. Efterskolen repræsenterer her en ny kontekst, hvor frigørelsen kan finde sted i en tryk kontekst, hvor den unge samtidig får en faglig ballast med. Faglig ballast handler i denne henseende ikke nødvendigvis eller udelukkende om folkeskolens obligatoriske fag, men også om bredere interesser som it, sport eller musik.

Spørgeskemaet: Fra temaer til spørgsmål

Indsigten om de unges udviklingsbehov udmøntede vi i spørgeskemaet som udvikling af hhv. personlige, sociale og faglige kompetencer. Vi har defineret faglige kompetencer som den viden, de færdigheder og holdninger, som man bruger, når man arbejder. Personlige kompetencer knytter sig til menneskelige relationer, som eksempelvis modenhed og selvstændighed. Man kan også sige, at det er måden, hvorpå man bruger de kvalifikationer, man har fået gennem uddannelse og erfaringer (Kilde: KL kompetenceweb).

Sociale kompetencer overlapper i en vis grad med personlige kompetencer, men er defineret selvstændigt i spørgeskemaet, fordi netop fokus på fællesskab er en central værdi for efterskoleformen – og er det, som skiller os ud fra andre skoleformer. Sociale kompetencer relaterer sig til sammenhænge, hvor man indgår i fællesskaber af forskellig størrelse. Det kan være fra små grupper til store sammenhænge som en hel skole, arbejdsplads eller samfundet. Spørgeskemaet kan findes på Efterskoleforeningens hjemmeside.

IV. Sammenfatning

I dette afsnit præsenteres spørgeskemaundersøgelsens hovedkonklusioner, som også strukturerer gennemgangen af analysens resultater.

UNDERSØGELSENS RESULTATER:

- De unge har brug for en ny kontekst: 10. klasse på efterskole er starten på noget nyt
- De unge skal bruge året på afklaring og personlig udvikling
- Drengene skal modnes – pigerne skal have løftet selvværdet
- Efterskolen hjælper de unge, som ikke er parate til at starte direkte på en ungdomsuddannelse
- Forældre lægger vægt på fællesskab og faglighed
- De unges udviklingsbehov går på tværs af økonomi og social baggrund

De unge har brug for en ny kontekst: 10. klasse på efterskole er starten på noget nyt

Fælles for alle forældrene er, at efterskolen er valgt, fordi den er anderledes end alternative og forventes at kunne noget andet end andre skoleformer. Efterskolen er både noget nyt i forhold til grundskolen og et vigtigt skridt på vejen til de formelle ungdomsuddannelser.

For et mindretal af familier, har dårlige oplevelser i den forrige skole, faglige udfordringer eller andre personlige omstændigheder, været udgangspunktet for at vælge et år på efterskole. I disse tilfælde er det forældrenes forventning, at efterskolen konkret ruste den unge til at blive klar til ungdomsuddannelsen. For flertallet er der ikke nødvendigvis nogen negative motivationsfaktorer bag valget af efterskolen, men et ønske om, at bruge et år på modning og personlig udvikling, før den unge skal videre på en ungdomsuddannelse. Dette ønske begrundes også ofte med en forventning om, at den unge bliver endnu bedre rustet til den videre uddannelse.

Uanset udgangspunktet, så er det den unges ønske om forandring og nye oplevelser, både fagligt, socialt og personligt, som er forudsætningen for, at man vælger 10. klasse på efterskole. De unge har behov for at prøve sig selv af nye roller og prøve at stå på egne ben. Over 75% af forældrene har lagt vægt på disse ønsker hos de unge i deres motivation for at vælge 10. klasse på efterskolen. Det er et naturligt frigørelsesbehov og behov for selvstændig identitetsdannelse, som går på tværs af de unges øvrige forudsætninger og vilkår.

Et grundvilkår for, at de unge og deres forældre overhovedet vælger efterskolen er, at det er et positivt tilvalg, som forventes at bibringe den unge en positiv livserfaring. 75% af forældrene har prioriteret 'minder og venskaber for livet' som en af de vigtigste egenskaber ved efterskolen.

I halvdelen af familierne er det faktisk forældrene, som først stiller forslaget om efterskole, fordi de ønsker at ruste den unge bedst muligt – både til ungdomsuddannelsen, men også til livet i det hele taget.

10 % af de unge i analysen har også gået på efterskole i 9. klasse, mens 70% af familierne slet ikke har overvejet efterskolen i 9. klasse. Blandt de familier, som havde overvejet efterskolen i 9. klasse (ca. 20% af respondenterne), men endte med at vælge 10. klasse, er der ca. 60% som angiver, at den primære årsag var, at den unge eller forældrene ønskede, at 9. klasse blev gjort færdig på den gamle skole. Andre 23% angiver, at den unge ikke var klar til at flytte hjemmefra på dette tidspunkt. 29% har også lagt vægt på, at der i højere grad er plads til valgfag og tværfaglighed i 10. klasse.

De unge skal bruge året på afklaring og personlig udvikling

Ifølge forældrene har 79% af eleverne i høj eller nogen grad brug for at afklare deres egne interesser og evner i forhold til valg af uddannelse. Selv om man 'på papiret' er klar til at starte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse, kan behov for afklaring af egne evner og interesser være en væsentlig motivation for at vælge efterskolen først. For nogle handler det om konkrete interesser og talenter inden for fx sport eller musik, som skal prøves af. For andre er der tale om et bredere behov for afklaring af interesser og evner, fx ved at få lov til at prøve nogle nye arbejdsformer og aktiviteter af.

En vigtig pointe i denne sammenhæng er, at forældrene tænker langsigtet i deres motivation for at vælge efterskolen. Det handler ikke nødvendigvis kun om at blive fagligt klar til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det handler om at blive klar på, hvem man er som menneske. Det handler om, at den unge skal lære sig selv bedre at kende, så de kan finde deres egen vej i livet – også på den anden side af en ungdomsuddannelse. De unge skal med andre ord lære sig selv bedre at kende, så de bedre kan træffe de rigtige valg uddannelses- og karrieremæssigt.

Mange forældre har også benyttet sig af de åbne svarfelter i spørgeskemaet og beskrevet forventninger til den unges generelle dannelse og personlige robusthed som væsentlige motivationsfaktorer for at vælge efterskolen. I undersøgelsen er disse brede begreber søgt operationaliseret som hhv. personlige, sociale og faglige kompetencer, som supplerer hinanden som elementer i den enkeltes 'dannelse'.

Over 60% af forældrene har også svaret, at de unge i høj eller nogen grad har brug for at udvikle sig personligt i forhold til selvstændighed og modenhed. Det samme gælder sociale kompetencer som at deltage aktivt i fællesskaber og øge sin forståelse for samfundsmæssige problemstillinger, der i høj eller nogen grad er vigtigt for samlet set 54% og 65% af forældrene.

Et forholdsvis stort mindretal på 24 % har blandt andet valgt efterskolen, fordi den unge har tendens til at være indadvendt. I den kvalitative analyse var det for flere forældre vigtigt, at den unge kan håndtere indadvendthed – både i forhold til en kommende arbejdsgiver, men også i forhold til at klare sig godt på en ungdomsuddannelse, hvor en vis udadvendthed anses for en forudsætning for at trænge igennem.

Drengene skal modnes – pigerne skal have løftet selvværdet

Forældrenes svar på spørgsmålene om de unges udviklingsbehov viser, at der er på nogle punkter er væsentlige forskelle på drenge og piger.

Blandt de ca. 65% af forældrene, som har svaret, at de unge i høj eller nogen grad har brug for at blive mere modne og selvstændige, er der på begge områder en lidt større andel af drenge (ml. 6 og 9 procentpoint) end piger.

Omvendt er der en højere andel af piger, hvor forældrene har vurderet, at de unge i høj grad har et udviklingsbehov i forhold til selvværd. Det gælder 37% af pigerne mod 27% hos drengene.

Der er også lidt flere drenge, som i høj grad har behov for en mere aktiv livsstil med bevægelse og aktivitet i hverdagen.

Der er også markant flere drenge, hvor forældrene har svaret, at det i høj eller nogen grad har haft betydning for deres valg af efterskolen, at de ikke var parate til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse. Det gælder 56% af drengene mod 40% af pigernes forældre. Drengene er også i lidt større omfang skoletrætte og har faglige udfordringer end pigerne.

Efterskolen hjælper de unge, som ikke er parate til at starte direkte på en ungdomsuddannelse

48% af forældrene har angivet, at det i høj eller nogen grad har haft betydning for deres beslutning om at tage 10. klasse på efterskole, at den unge ikke var parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.

For en mindre andel af eleverne falder forældrenes angivelse af manglende parathed sammen med skoletræthed (19%), manglende arbejdsdisciplin (18%) eller trivselsproblemer (12%), som i høj eller nogen grad har været årsag til, at man valgte efterskolen. Faglige udfordringer har også haft betydning for valget af efterskolen for 24% (i høj eller nogen grad).

Der er 176 forældre i undersøgelsen, hvor barnet også har gået på efterskole i 9. klasse. Ikke-parathed har også i høj grad været årsag til valget om at fortsætte i 10. klasse for denne gruppe. Hele 73% af disse forældre har samtidig angivet, at eleven er inde i en rigtig god social og personlig udvikling, som man gerne vil fortsætte.

Der er imidlertid også et stort antal unge, hvor der ikke er et 'match' mellem forældrenes vurdering af den unges uddannelsesparathed – og skolemæssige udfordringer som skoletræthed, manglende arbejdsdisciplin og faglige udfordringer. Halvdelen af de unge, hvor forældrene har angivet, at manglende parathed i høj grad var en faktor, har fx ikke faglige udfordringer. For disse unge skal følelsen af ikke at være parat altså findes et andet sted end i de skolespecifikke årsager. Det kan fx være følelsen af modenhed, behov for at styrke de sociale kompetencer og prøve sig selv af i nye roller, eller behov for afklaring af egne evner og interesser i bredere forstand end rent skolefagligt.

Forældre lægger vægt på fællesskab og faglighed

For de fleste forældre er det forventningen om et tæt fællesskab, som er centralt for deres valg af efterskoleformen. Det er fællesskabet med både lærere og de øvrige elever, som helst på en positiv måde, skal medvirke til modning og personlig udvikling af de unge. Men fællesskabet rækker også ud over den enkeltes personlige fokus. 72% af forældrene fremhæver fx, at en af de vigtigste egenskaber ved skoleformen er, at de unge lærer at tage ansvar for fællesskabet.

Samtidig er det vigtigt for mange forældre, at fællesskabet suppleres med et godt fagligt tilbud. 64% har i høj eller nogen grad vægtet skolens faglige profil som fx højt fagligt niveau eller særligt fokus på bestemte fag. Samlet set 50% har også svaret at de unge har behov for at forbedre deres karakterer i bestemte prøvfag.

Det er dog vigtigt at understrege, at mange forældre i de åbne kommentarer har givet udtryk for, at det faglige ikke må prioriteres på bekostning af fællesskabet og fokus på elevens hele menneskelige udvikling. Forældrene opfatter det øvrige uddannelsessystem som rigelig præstationsfokuseret, hvilket de ganske vist accepterer. Men efterskolen bliver for mange unge et rum, hvor de for en kort stund kan få luft til at bringe de øvrige sider af deres personlighed og kompetencer i spil til gavn for de faglige og sociale udfordringer, som venter.

Forældrene ser dermed fællesskabet som et vigtigt element i udviklingen af de unges sociale kompetencer. Gennemgående har over 50% af forældrene angivet, at de unge i høj eller nogen grad har et udviklingsbehov i forhold til fx udadvendthed, at deltage aktivt i fællesskaber og øget forståelse for samfundsmæssige problemstillinger. En interessant pointe er, at 65% af forældrene har svaret, at deres barn i høj eller nogen grad har brug for at blive bedre til at slukke mobilen/computeren og være til stede.

De unges udviklingsbehov går på tværs af økonomi og social baggrund

Lidt forenklet kan man sige, at alle familier på tværs af indkomstmæssige forskelle vælger efterskolen ud fra positive forventninger til modning og personlig og faglig udvikling. De unge har derudover i forskelligt omfang individuelle forudsætninger, som i særlig grad har været medvirkende til at vælge efterskolen som fx indadvendthed, faglige udfordringer, selv- værdsproblematikker, mv.

Andelen af forældre, der har svaret, at det i nogen grad har haft betydning for deres valg af efterskolen, at den unge ikke var parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse, er jævnt fordelt med 20-25% af forældrene på næsten alle indkomstintervaller. Der er imidlertid en højere andel af forældre med lav indkomst, som har svaret, at det i høj grad har haft indflydelse på deres beslutning om efterskole, at den unge ikke var parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse. Det gælder 33% af forældrene med indkomster fra 300-500.000 kr. mod 21% med indkomster over 700.000 kr.

Forældre i de lavere indkomstintervaller har også i lidt større omfang vurderet, at deres børn i høj grad har behov for at udvikle sig personligt fx i forhold til modenhed. Det gælder 28% af forældrene med indkomster mellem 300-499.999 kr. mod 18% af forældrene i intervallet fra 700-899.999 kr. og opefter. Andelen, der har svaret 'i nogen grad' er også her jævnt fordelt på alle indkomstintervaller med ca. 40% af forældrene.

V. Analyse: De unge har brug for en ny kontekst: 10. klasse på efterskole er starten på noget nyt

En væsentlig indsigt fra den kvalitative analyse var, at det i høj grad er den unges behov for at skifte miljø, blive 'plantet om' og prøve kræfter med livet væk fra mor og far, som er drivkraft i beslutningen om at tage på efterskole. Det er dermed oftest en positiv frihedstrang og et behov for at skabe sin egen identitet, som er udgangspunktet for at vælge efterskolen frem for alternativerne. Forældrene kan godt se og forstå de unges behov, men kan i sagens natur ikke opfylde det på ret mange andre måder end efterskole, fordi alternativerne i stort omfang forudsætter, at man bliver i sit lokalmiljø. Det vil betyde, at gamle roller og mønstre i form af forventninger fra lærere og kammerater, vil følge med. Det skal heller ikke nødvendigvis forstås som noget negativt, men de unge føler ofte behov for at prøve sig selv af i nye roller og udforske nye sider af sig selv.

"Vi ville give vores datter et år, hvor hun kunne slippe sin rolle fra folkeskolen og finde sig selv. Hun skulle have mulighed for at blive mere bogligt stærk" (nr. 40/4)

"Et efterskoleophold er et vigtigt år til at blive moden, få bedre selvværd, sikkerhed og tro på sig selv. Giver [den unge] bedre overblik til at komme videre, gennem en større platform som menneske" (nr. 308/4)

"[Efterskolen giver] egenskaber, der er brug for i det kommende studie- og arbejdsliv. At få andre oplevelser og udfordringer end blot at sidde på skolebænken, er yderst vigtigt for at blive en stærk ressource på sin fremtidige arbejdsplads" (nr. 321/4)

Tabel 1 viser, at ønsket om at prøve sig selv af i nye roller netop er en væsentlig motivationsfaktor for mange familier og i lidt højere grad blandt pigerne end blandt drengene.

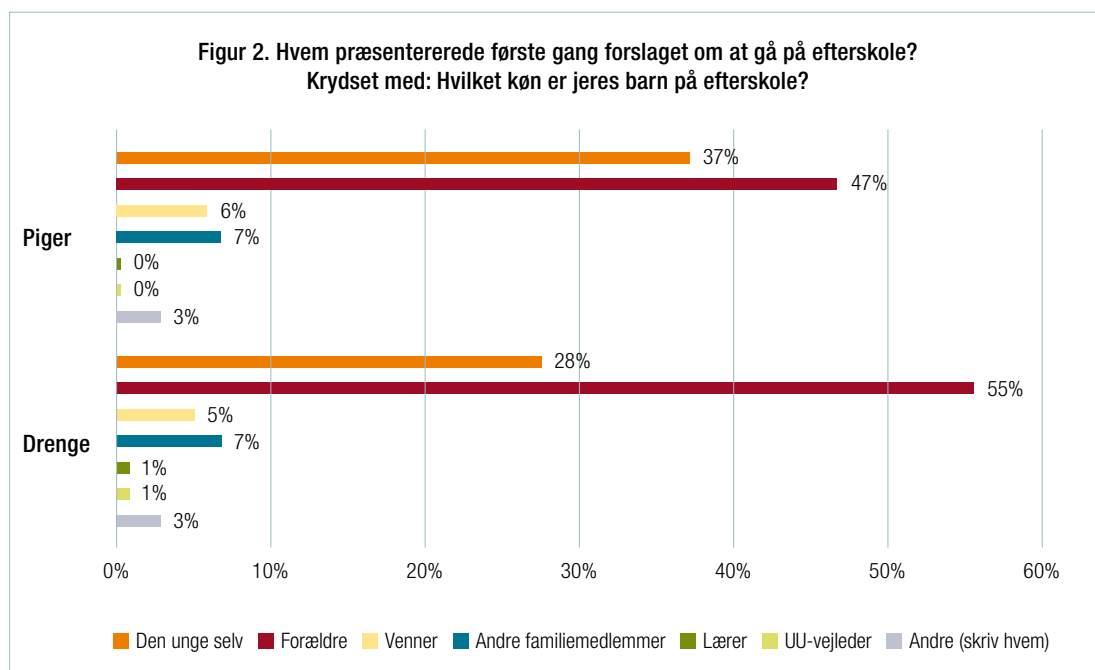
Tabel 1 ... vil gerne prøve sig selv af i nogle nye roller.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	44%	380	37%	331	40%	711
I nogen grad	38%	330	38%	340	38%	670
I mindre grad	13%	117	17%	149	15%	266
Slet ikke	5%	40	8%	73	6%	113
Række total (Respondenter)	49%	867	51%	893		

Trangen til selvstændighed er for langt de fleste unge et positivt tegn, som er medvirkende til beslutningen om at flytte hjemmefra på efterskole. Det har i høj grad været vigtigt for 34% og i nogen grad for 41% af respondenterne. Det gælder i lige høj grad for drenge som for piger.

Tabel 2 ... vil gerne prøve at stå på egne ben og klare opgaver og problemer uden hjælp fra os.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	34%	595
I nogen grad	41%	723
I mindre grad	18%	324
Slet ikke	7%	118
Række total (Respondenter)		

Begge disse motivationsfaktorer er helt uafhængige af forældrenes baggrund ift. uddannelse og indkomst.

Det er altså i høj grad disse helt almindelige behov, som unge har i forbindelse med deres modning, der samler eleverne og deres familier om efterskolerne – på tværs af uddannelses- og indkomstmæssige skel. En interessant pointe er, at det i over halvdelen af familierne er forældrene, som først bringer forslaget om efterskolen på banen, netop fordi, de godt kan se de unges udviklingsbehov. Det gælder både piger og drenge, men pigerne bringer i højere grad selv forslaget på banen, se figur 2.

Figuren viser, at det er 37% af pigerne, som selv stillede forslaget om efterskole og 28 % af drengene. Hos pigerne var det i 47 % af tilfældene, forældrene som første gang stillede forslaget, mens det gælder for hele 55% af drengene

Argumentet om at 10. klasse på efterskole er starten på noget nyt, betyder for alle familierne i bred forstand, starten på et nyt ungdomsliv i et nyt miljø. Det kan dog også fortolkes mere konkret som noget nyt i forhold til den tidligere skole og/eller som et trin videre i uddannelses-systemet. Et par eksempler fra de åbne kommentarer illustrerer disse fortolkninger:

"Dårlig social trivsel i klassen på folkeskolen". (281/4)

"Vores søn har haft nogle vanskelige år siden midten af 6. klasse og havde brug for sociale kompetencer. Han er fagligt meget dygtig, men var ikke klar til gymnasiet". (177/4)

10. klasse frem for 9. klasse

I forhold til tidspunktet har forældrene også ofte gjort sig grundige overvejelser. I alt 328 forældre har angivet, at familien overvejede efterskolen i 9. klasse, men alligevel ventede til 10. klasse.

Tabel 3

Årsager til at familien valgte efterskole i 10. klasse frem for 9. klasse? (Vælg de svar, der betød mest for jer)	Total	
	Procent	Antal
Vores barn ville gerne gøre 9. klasse færdig på den gamle skole.	60%	196
Vores barn var ikke parat til at flytte hjemmefra i 9. klasse.	21%	69
Det er tradition i vores familie, at man går på efterskole i 10. klasse	5%	17
Der er mere frihed til valgfag og projekter i 10. klasse end i 9. klasse.	29%	95
2 år på efterskole er for dyrt.	29%	94
Andet (skriv hvad)	15%	48
Total	158%	519

Tabel 3 viser, at 60% angiver, at 10. klasse primært blev valgt fordi, den unge gerne ville gøre grundskolen færdig i den gamle skole. 21% var ikke parat til at flytte hjemmefra. 29% mener, der er mere frihed til valgfag og projekter i 10. klasse end i 9. klasse – og 29% mener, at to år på efterskole er for dyrt. Et par eksempler viser forældrenes begrundelser for tidspunktet.

"Vi tror på, at vores dreng (og de fleste andre unge) i 10 klasse er mere moden til ikke bare at forstå, men også til aktivt at tage et personligt ansvar for opholdet. Han skal ikke bare være på efterskolen fordi, det syntes hans forældre eller de voksne, sådan som børn/unge gør, når de går i den obligatoriske folkeskole. Det skal være et mest muligt aktivt og bevidst tilvalg fra vores søns side. Vi signalerer til vores søn, at et sådant tilbud er en videre uddannelsesmulighed - ikke et fri- eller ferieophold. Her er mulighed for, under beskyttede rammer at modnes, udvikles og lære at tage eget ansvar for valg og konsekvenser". (38/9)

"Hun ville selv pludselig afsted, lige før skolestart af 9. kl. Vi mener, det er bedst, at man tager afsted, når man er personlig motiveret og ikke bare, fordi man vil flygte. Hun fik at vide, at man selv har ansvaret for, om ting skal lykkes". (41/9)

Enkelte anfører også, at det var med fuldt overlæg, at det faglige fokus skulle afsluttes i 9. klasse, så eleven i højere grad kunne fokusere på det sociale og personlige aspekt ved efterskoleopholdet:

"Vi synes at det var vigtigt at være uddannelsesparat inden opstart på efterskole, så året kan bruges på det sociale fremfor at skulle bruge energien på det faglige. Vi ser 10. Klasse som et dannelses-år for vores søn". (1/9)

Den vigtigste forudsætning for, at forældrene vælger efterskolen, er den positive motivation. Det betyder at det skal være en positiv oplevelse – også selv om der skal arbejdes for det og der er tale om en investering. Forældrenes prioriteringer af efterskoleformens vigtigste egenskaber fremgår af tabel 3. 75% har prioriteret "På efterskolen får de unge nye venskaber og minder for livet". Dernæst følger "På efterskolen lærer de unge at tage ansvar for fællesskabet" med 72% og "På efterskolen er der fokus på elevens hele menneskelige udvikling", som 67% har prioriteret.

Tabel 4

Hvilke egenskaber ved efterskolen som skoleform er vigtigst for dig? (vælg op til tre)	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
Efterskolen hjælper unge og forældre gennem frigørelsesprocessen.	18%	310
Efterskolen ruste den unge til at vælge studieretning.	20%	350
Efterskolen øger den unges forståelse for mennesker med forskellig baggrund.	25%	435
På efterskolen er der fokus på elevens hele menneskelige udvikling.	67%	1165
På efterskolen er eleverne tættere på deres lærere end i folkeskolen.	12%	211
På efterskolen får de unge nye venskaber og minder for livet.	75%	1295
På efterskolen lærer de unge at tage ansvar for fællesskabet.	72%	1255
Ved ikke/vil ikke svare	0%	5

VI. Analyse: De unge skal bruge året på afklaring og personlig udvikling

Ud over de almene behov for forandring og modning, forventer størsteparten af forældrene at efterskolen hjælper de unge med at afklare deres egne interesser og evner i forhold til valg af uddannelse. Vi spurgte med vilje ikke til valg af 'ungdomsuddannelse' fordi interviewene i den kvalitative del af analysen viste, at forældrene tænker endnu mere langsigtet, når de drøfter uddannelse med deres børn. Her tænkes ganske ofte allerede på endemålet. Flere forældre føler, at de unge i dag skal træffe afgørende valg langt tidligere, end forældrene skulle, da de selv var unge. De føler også, at det er forbundet med større omkostninger, at fortryde undervejs.

"Vi opfatter efterskolen som et sted, der skal stille vores barn i nogle situationer, hvor de bliver bevidst om, hvilke værdier de vil orientere sig efter i deres livsprojekt". (3/25)

Spørgsmålet om i hvilken grad, de unge har behov for at afklare egne interesser og evner i forhold til valg af uddannelse samler i alt 79% af forældrene i kategorierne 'høj' og 'nogen' grad.

Afklare sine egne interesser og evner i forhold til valg af uddannelse.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	38%	665
I nogen grad	41%	713
I mindre grad	15%	264
Slet ikke	6%	97
Række total (Respondenter)		

Tabellen viser, at det samlede set er 38% som svarer 'i høj grad' på dette spørgsmål. Det er dermed undersøgelsens topscorer i forhold til de unges udviklingsbehov. 41% svarer i nogen grad og 15% i mindre grad, mens kun 6% svarer 'slet ikke'. Der er stort set samme fordeling på drenge og piger.

Der er også 66% af forældrene som vurderer, at deres barn i høj eller nogen grad har behov for at udvikle sig personligt i forhold til selvstændighed.

Selvstændighed. Tager selv ansvar for at løse problemer og tage beslutninger.	Piger		Drenge		Alle respondenter	
	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
I høj grad	22%	188	26%	234	24%	422
I nogen grad	39%	341	44%	392	42%	733
I mindre grad	30%	261	24%	213	27%	474
Slet ikke	9%	74	6%	52	7%	126
Række total (Respondenter)	49%	864	51%	891		

Det fremgår af tabellen, at der i alt er 24% af forældrene, som har svaret 'i høj grad' på deres barns udviklingsbehov i forhold til selvstændighed, mens 42% har svaret 'i nogen grad'. Der er en lidt højere andel af drengene i disse kategorier. Samme mønster gælder i forhold til modenhed.

Tabel 7

Modenhed. Ser sig selv i et realistisk lys.	Piger		Dreng		Alle respondenter	
					Procent	Antal
I høj grad	20%	171	27%	244	24%	415
I nogen grad	41%	357	41%	363	41%	720
I mindre grad	29%	247	25%	219	27%	466
Slet ikke	10%	89	7%	65	9%	154
Række total (Respondenter)	49%	864	51%	891		

I alt 24% har også svaret i høj grad på modenhed, mens 41% har svaret 'i nogen grad'. Også her er andelen af drenge lidt højere i den øverste kategori.

Der er et forholdsvis stort mindretal, der har tendens til at være indadvendte. Her svarer 8% af forældrene, at det i høj grad har haft betydning og 16% at det i nogen grad har haft betydning for valget af 10. klasse på efterskole. Denne egenskab udgør ifølge en række af forældrene fra den kvalitative undersøgelse en risiko for, at den unge ikke vil få samme udbytte af en ungdomsuddannelse som mere udadvendte jævnaldrende.

Tabel 8

... har tendens til at være indadvendt.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	8%	133
I nogen grad	16%	248
I mindre grad	18%	277
Slet ikke	58%	918
Række total (Respondenter)	100%	1576

VII. Analyse: Drengene skal modnes – pigerne skal have løftet selvværdet

Forældrene har også vurderet de unges udviklingsbehov ift. selvværd, selvtillid og aktiv livsstil. Her er der også forskel på forældrenes svar i forhold til elevernes køn. Hvor drengene i lidt større omfang har et udviklingsbehov ift. selvstændighed og modenhed, er det pigerne, der i størst omfang har behov for at få styrket selvværdet.

Selvværd. Tror på, at han/hun er god nok.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	37%	316	27%	244	32%	560
I nogen grad	32%	275	33%	292	32%	567
I mindre grad	23%	199	27%	245	25%	444
Slet ikke	9%	74	12%	110	10%	184
Række total (Respondenter)	49%	864	51%	891		

På dette spørgsmål er der 32% af forældrene som har svaret 'i høj grad' og 32% som har svaret i 'nogen grad'. Den høje andel svar i 'høj grad' skyldes en markant større andel af piger i denne kategori i forhold til de foregående spørgsmål. Drengene er altså mere umodne, men pigerne mangler selvværd. Lidt svagere udtrykt, finder vi samme tendens på spørgsmålet om selvtillid.

Selvtillid. Siger fra og siger sin mening.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	30%	261	26%	235	28%	496
I nogen grad	34%	298	33%	290	34%	588
I mindre grad	23%	200	27%	243	25%	443
Slet ikke	12%	105	14%	123	13%	228
Række total (Respondenter)	49%	864	51%	891		

Her ligner fordelingen mellem kønnene i højere grad hinanden, men der er stadig en lille overvægt af piger i kategorien 'i høj grad'.

Til gengæld er fordelingen omvendt på spørgsmålet om aktiv livsstil, hvor drengene igen fylder lidt mere i gruppen, hvor forældrene vurderer, at den unge i høj grad har et udviklingsbehov.

Aktiv livsstil med bevægelse og aktivitet i hverdagen.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	21%	180	29%	254	25%	434
I nogen grad	34%	290	30%	267	32%	557
I mindre grad	27%	230	24%	211	25%	441
Slet ikke	19%	164	18%	159	18%	323
Række total (Respondenter)	49%	864	51%	891		

I alt 25% af forældrene svarer 'i høj grad' på spørgsmålet om behov for mere aktiv livsstil for deres barn. 32% svarer 'i nogen grad'. Drengene udgør en lidt større andel i den øverste kategori, men til gengæld en lidt mindre andel end pigerne på den næste. En hypotese kunne være, at det i særlig høj grad er drenge, som interesserer sig for it. Disse drenge har fravalgt andre, mere fysiske fritidsinteresser og har derfor ifølge deres forældre i højere grad brug for at lære nye vaner.

Forskellene mellem drenge og piger gælder præger både forældrenes svar på spørgsmålene om de unges personlige udviklingsbehov og spørgsmålene om faglige udviklingsbehov. Generelt er drengene i højere grad ikke parate til at starte på en ungdomsuddannelse, lige som de i højere grad end pigerne oplever skoletræthed, manglende arbejdsdisciplin og manglende motivation til at lære nyt.

VIII. Analyse: Efterskolen hjælper de unge, som ikke er parate til at starte på en ungdomsuddannelse.

Spørgsmålene om årsagerne til, at familien har valgt 10. klasse på efterskole, er delt op for hhv. de respondenter, der også har gået på efterskole i 9. klasse, og de elever, som først er startet i 10. klasse på efterskole.

Den væsentligste fælles motivationsfaktor for 10. klasse er, at mange unge ikke føler sig parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse, jf. tabel 12. Spørgsmålet lød: I hvilken grad var følgende forhold med til at motivere 10. klasse på efterskole for jeres barn? Han/hun...

... er ikke parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	21%	159	31%	254	26%	413
I nogen grad	19%	146	25%	198	22%	344
I mindre grad	18%	140	15%	119	16%	259
Slet ikke	42%	324	29%	236	36%	560
Række total (Respondenter)	49%	769	51%	807		

Tabellen viser, at hele 26% af forældrene har svaret, at det i høj grad har haft betydning for beslutningen om at tage 10. klasse på efterskole, at den unge ikke var parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse. For 22% har det i nogen grad spillet ind på beslutningen, mens det i mindre grad har haft betydning for 16% af familierne. For 36% af respondenterne har det ikke haft nogen betydning. Også her er der en markant større andel af drenge i kategorien 'i høj grad' og 'nogen grad'. Det gælder samlet set 16%-point flere blandt drengene.

For den gruppe af elever, der også har gået i 9. klasse på efterskole, er årsagerne til at vælge at fortsætte i 10. klasse lidt anderledes fordelt, jf. tabel 13.

Tabel 13

Svar	Er inde i en rigtig god personlig og social udvikling på efterskolen, som vi gerne vil fortsætte.		Vil fortsat gerne forbedre sig i nogle fag.		Er ikke parat til at starte på en ungdomsuddannelse	
	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal
I høj grad	73%	129	48%	85	44%	78
I nogen grad	20%	35	23%	40	23%	40
I mindre grad	3%	6	16%	28	14%	24
Slet ikke	3%	6	13%	23	19%	34
Total	100%	176	100%	176	100%	100%

Tabel 13 viser, at de unge (176 elever) der også har gået i efterskole i 9. klasse, primært fortsætter i 10. klasse, fordi de er inde i en rigtig god personlig og social udvikling på skolen, som familien gerne vil fortsætte. Det gælder dog også for en større andel af disse elever, at de fortsat gerne vil forbedre sig i nogle fag (71%) og ikke er parate til at starte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse (67%).

Vi spurgte også til, hvorvidt de unge, der er startet på efterskole i 10. klasse, havde faglige udfordringer og forventede, at dette i en vis grad ville hænge sammen med forældrenes vægtning af de unges uddannelsesparathed (jf. tabel 12). Tabel 14 viser forældrenes svar på betydningen af faglige udfordringer i forhold til deres svar på betydningen af uddannelsesparathed.

Tabel 14

... har faglige udfordringer i skolen.	... er ikke parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.								Kolonne total (Respondenter)	
	I høj grad		I nogen grad		I mindre grad		Slet ikke		Procent	Antal
I høj grad	21%	85	5%	16	4%	11	3%	17	8%	129
I nogen grad	27%	113	25%	85	12%	32	4%	22	16%	252
I mindre grad	24%	98	31%	106	25%	64	9%	48	20%	316
Slet ikke	28%	117	40%	137	59%	152	84%	473	56%	879
Række total (Respondenter)	26%	413	22%	344	16%	259	36%	560		

Tabellen viser, at samlet set 48% af de forældre, der har angivet, at det i høj grad havde betydning, at deres barn ikke var parat til at starte på en ungdomsuddannelse – i høj eller nogen grad også svarer, at deres barn har faglige udfordringer i skolen.

Blandt de respondenter, der har svaret 'i mindre grad' og 'slet ikke' i forhold til om parathed har været motivation for at vælge efterskolen, er der samlet set 16% og 7% som i høj eller nogen grad har faglige udfordringer, selv om familien ikke har lagt vægt på den unges uddannelsesparathed i forhold til at vælge efterskolen.

For 28% er der til gengæld slet ikke nogen sammenhæng mellem det faglige og det at føle sig ikke-parat. Og for 40% af dem, der har svaret at ikke-parathed i nogen grad har spillet ind – spiller faglige udfordringer slet ikke nogen rolle. For disse familier er det i højere grad generelle udviklingsbehov, der er styrende for valget af 10. klasse på efterskole. Et eksempel på en elev, som på papiret er klar til at starte på en ungdomsuddannelse, men som alligevel vælger 10. klasse på efterskole, er "12-tals pigen":

"Min datter er en af 12-tals-pigerne og er meget ambitiøs. Igennem 9. klasse knoklede hun meget hårdt med at få topkarakterer i alle fag, så meget at hun i dagene før afleveringen/eksamen ofte brød sammen i gråd af frygt for ikke at kunne få en karakter, som var så høj, som hun havde sat sig for. Et 7-tal var simpelthen ikke nok. [ ]Jeg var bekymret for at sende hende direkte på gymnasiet, fordi jeg var bange for, at hun skulle knække nakken på sine høje krav til sig selv". (nr. 318/5)

Der er 7% af forældrene, som har angivet, at det i høj grad har spillet ind på valget af efterskolen, at den unge var skoletræt. 12% har svaret 'i nogen grad'. Der er et vist sammenfald mellem ikke at være parat til ungdomsuddannelse og så være skoletræt. Men der er undtagelser. Det er unge, som på papiret er klar, men som mister gejsten:

"[Han er] ikke klar til gymnasiet – og ønskede sig en "pause" fra uddannelses-race og ensformighed før videre uddannelse". (nr. 90/5)

For en mindre andel af eleverne er manglende arbejdsdisciplin eller dårlig trivsel i den forrige skole i høj eller nogen grad en medvirkende årsag til, at de vælger efterskolen. Det gælder hhv. 18% og 12%.

Mere generelt er det i særlig høj grad drengene, som har brug for at øge – eller genfinde – motivationen for at gå i skole og lære nyt.

"Vores børn er ikke maskiner. Vores søn var af skolen erklæret uddannelsesparat, og han har helt klart evnerne - men han gider ikke. Han er skoletræt, og havde hårdt brug for et afbræk. En efterskole er en stor oplevelse og et pusterum, men stadig med krav og udfordringer til den unge". (69/25)

Tabel 15 viser forældrenes svar på i hvilken grad, den unge har behov for at udvikle sig fagligt ift. at øge motivationen for at lære nyt.

Tabel 15	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
Øget motivation for at lære nyt.						
I høj grad	15%	129	26%	232	21%	361
I nogen grad	37%	320	42%	367	40%	687
I mindre grad	34%	292	23%	204	29%	496
Slet ikke	14%	116	9%	79	11%	195
Række total (Respondenter)	49%	857	51%	882		

Tabel 15 viser, at samlet set gælder 61% af eleverne, at de i høj eller nogen grad har brug for at øge motivationen for at lære nyt. Det gælder i væsentlig højere grad for drengene end for pigerne.

Unge med faglige udfordringer og dårlige skoleoplevelser har i højere grad brug for at møde nye voksne, som ser en med nye øjne. Dette er dog samlet set en væsentlig motivationsfaktor for 45% af familierne – og i lidt højere grad for drenge end for piger.

Tabel 16

... trænger til at møde nye voksne, som ser hende/ham med nye øjne.	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
I høj grad	17%	144	23%	206	20%	350
I nogen grad	25%	217	25%	223	25%	440
I mindre grad	27%	233	28%	249	27%	482
Slet ikke	31%	273	24%	215	28%	488
Række total (Respondenter)	49%	867	51%	893		

Dette behov kan tolkes på flere måder. Forældrenes svar går oftest på forventningen om at møde mere engagerede lærere, som man i højere grad kan få et personligt forhold til end i den forrige skole(form). Her håber forældrene, at den unge gennem mødet med nye lærere, får øje på nye sider af sig selv og måske nye interesseområder. I enkelte tilfælde er det dog også et behov for at komme lidt på afstand af familien.

"Der var for mange elever [i klassen i den forrige skole]. [Min søn] er meget stille, og druknede i mængden. Lærerne i skolen var ikke gode til at høre på ham. Han kom i "restgruppen", og kan kunne godt selv se, at han skulle ud af den rolle". (kvalitativ analyse, pt. 20)

"Med forældrene kan alt diskuteres. Men det kan man ikke på en efterskole". (kvalitativ analyse, pt. 21)

"Det var en nødvendighed. Folkeskolen og dens lærere var totalt ligeglade med, om vores datter lærte noget eller ej". (nr. 148/4)

Elever med særlige vanskeligheder

For det mindretal af eleverne, som har særlige udfordringer i form af generelle indlæringsvanskeligheder og læse-stavevanskeligheder er der forventeligt nok en kraftigere sammenhæng med forældrenes vurdering af ikke-uddannelsesparathed som motivation for at vælge efterskolen. Disse udgør hhv. 4% og 9 % af det samlede antal respondenter. Tabellen viser fordelingen for elever med læse-stavevanskeligheder.

Tabel 17

... er ikke parat til at starte direkte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.	Alle elever					
	Elever med læse-stavevanskeligheder		Øvrige elever		Procent	Antal
I høj grad	55%	73	24%	336	26%	409
I nogen grad	26%	34	22%	309	22%	343
I mindre grad	10%	13	17%	240	16%	253
Slet ikke	10%	13	38%	537	35%	550
Række total (Respondenter)	9%	133	91%	1422		

Tabellen viser, at det for 55% forældrene til elever med læse/stavevanskeligheder, i høj grad har spillet ind på familiens beslutning om at tage 10. klasse på efterskole, at den unge ikke var klar til at gå direkte videre på en ungdomsuddannelse. Det samme mønster gælder for elever, der har generelle indlæringsvanskeligheder (4% af alle elever i analysen) og elever der har været eller er i behandling for en psykisk lidelse (4% af alle elever i analysen).

18% af respondenterne har også angivet, at deres barn har oplevet en krise inden for de seneste år som følge af skilsmisse, ulykker eller lignende i familien. For denne gruppe er der også en større andel (31%), hvor det i høj grad har spillet ind på valget af efterskolen, at den unge ikke var parat til at starte på en ungdomsuddannelse efter 9. klasse.

IX. Analyse: Forældre lægger vægt på fællesskab og faglighed

69 % af forældrene har prioriteret udsagnet 'På efterskolen lærer de unge at tage ansvar for fællesskabet' som en af de vigtigste generelle egenskaber ved efterskoleformen, jf. tabel 4. Mange forældre har også i de åbne kommentarer givet udtryk for, at det er efterskolens tætte fællesskab – på godt og ondt – der på forskellige måder forventes at bidrage til den unges modning og udvikling. Nogle forældre giver også udtryk for en bredere fællesskabstanke på samfundsmæssigt plan, som efterskoleopholdet i særlig grad forventes at ruste eleven til.

"I en tid hvor individet er i fokus, er fællesskabet som værdi yderst vigtig at få i fokus igen, for vores samfund. Gennem de unges skolegang, har der været meget fokus på handlingsplaner for deres uddannelse. Dette kan til tider være forstyrrende for det at lære. På efterskolerne får de muligheden for en pause fra denne begrænsende tilgang og dermed muligheden for at "være og lære" blandt mange forskellige unge mennesker". (61/25)

"Efterskolerne repræsenterer nogle grundværdier, som vi deler. I et samfund præget af stor konkurrence og meget fokus på individet, står efterskolerne for fællesskab og fokus på, at sammen kan vi noget mere, end vi kan hver især!". (1/5)

"At lade ham opleve de stærke relationer, unge opbygger og samhørigheden i grupper, små som store. At være betydningsfuld for andre og lade ham få en oplevelse af at tage ansvar for sin opførsel og anerkende fælles regler vedtaget udenfor hjemmet". (131/5)

Disse synspunkter udbygges i forældrenes vurdering af de unges udviklingsbehov i forhold til sociale kompetencer, som vises i tabel 20 til 24 nedenfor.

Samtidig er det hhv. 29% og 35% som i høj eller nogen grad har lagt vægt på fx højt fagligt niveau, Cambridge-engelsk, mv. jf. tabel 18. For 25% er dette i mindre grad vigtigt og kun for 11% slet ikke.

Skolens faglige profil, fx international profil, højt fagligt niveau, udbyder Cambridge-engelsk, særligt fokus på naturvidenskabelige fag.	Total	
	Procent	Antal
I høj grad	29%	502
I nogen grad	35%	593
I mindre grad	25%	424
Slet ikke	11%	194
Total	100%	1713

Et eksempel på vægtning af det faglige er:

"[Vi valgte ud fra] skolens omdømme og offentliggjorte karaktergennemsnit. Selv om gennemsnit varierer fra år til år, fortæller det også noget om kvaliteten af undervisningen. Et efterskoleophold skal ikke være en 'pasningsordning'". (43/7)

Tabel 19 nedenfor viser forældrenes svar på i hvor høj grad, de unge har et fagligt udviklingsbehov i forhold til at forbedre udvalgte karakterer. 50% af forældrene har også svaret at, deres barn i høj eller nogen grad har et fagligt udviklingsbehov på dette område. Til sammenligning var det kun 24% af forældrene, som svarede, at deres barn har faglige udfordringer i skolen. Forældrene er altså forholdsvis resultatorienterede i deres forventning om at efterskolen bruges til faglig oprustning.

Tabel 19	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
Forbedre karakterer i bestemte prøvfag.						
I høj grad	16%	141	21%	187	19%	328
I nogen grad	27%	233	34%	298	31%	531
I mindre grad	29%	246	27%	242	28%	488
Slet ikke	28%	237	18%	155	23%	392
Række total (Respondenter)	49%	857	51%	882		

Sociale kompetencer operationaliserede vi i følgende temaer: Behov for at blive mere udadvendt, deltage aktivt i fællesskaber, samarbejde med andre, kendskab til mennesker fra andre samfundslag og/eller kulturer, forståelse for samfundsmæssige problemstillinger og endelig, blive bedre til at slukke mobilen/computeren og være til stede.

Efterskoleforældre er bredt set enige om, at udvikling af sociale kompetencer er en væsentlig del af et efterskoleophold - og en vigtig forudsætning for at klare sig godt på alle måder i livet. De unge har også her et udviklingsbehov. Samlet set har mellem 51% og 65% af forældrene svaret 'i høj eller nogen grad' på disse spørgsmål - dog med en overvægt på 'nogen grad', som udgør mellem 32% og 46%. Det tolker vi som, at forældrene mener, at de unge ikke nødvendigvis har sociale problemer, men med fordel kan styrke disse kompetencer for at klare sig bedre på ungdomsuddannelsen og generelt i livet.

Det emne, hvor flest forældre har svaret 'i høj grad' er i forhold til at slukke mobilen og være til stede.

Tabel 20	Hvilket køn er jeres barn på efterskole?				Kolonne total (Respondenter)	
	Pige		Dreng		Procent	Antal
Blive bedre til at slukke mobilen/computeren og være til stede.						
I høj grad	24%	203	37%	330	30%	533
I nogen grad	35%	298	35%	315	35%	613
I mindre grad	26%	225	21%	183	23%	408
Slet ikke	16%	137	7%	61	11%	198
Række total (Respondenter)	49%	863	51%	889		

Tabellen viser, at det også her er drengene, som især trækker andelen af svar i kategorien 'i høj grad' op. Der er 37% af drengenes forældre, der har svaret i høj grad, mod 24% af pigerne. Overordnet er det imidlertid en fælles vurdering for 65% af respondenterne, at det i høj eller i nogen grad er et udviklingsbehov hos deres barn.

Et behov for at blive mere udadvendt har for 51% i høj eller nogen grad også været med til at motivere beslutningen om at tage 10. klasse på efterskole. Det gælder i lige høj grad drenge som piger.

Tabel 21

Blive mere udadvendt.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	19%	337
I nogen grad	32%	556
I mindre grad	30%	519
Slet ikke	19%	340
Række total (Respondenter)		

Behovet for at blive bedre til at deltage aktivt i fællesskaber er i høj eller nogen grad relevant for 54% af forældrene.

Tabel 22

Deltage aktivt i fællesskaber.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	20%	359
I nogen grad	34%	588
I mindre grad	28%	488
Slet ikke	18%	317
Række total (Respondenter)		

Tabellen viser, at 20% har svaret, at de unge i høj grad har et udviklingsbehov i forhold til at deltage aktivt i fællesskaber. 34% har svaret i nogen grad. Behovet for at øge kendskabet til mennesker fra andre gælder i høj grad 15% og i nogen grad for 42% af respondenterne.

Tabel 23

Kendskab til mennesker fra andre samfundslag og/eller kulturer.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	15%	257
I nogen grad	42%	744
I mindre grad	32%	560
Slet ikke	11%	191
Række total (Respondenter)		

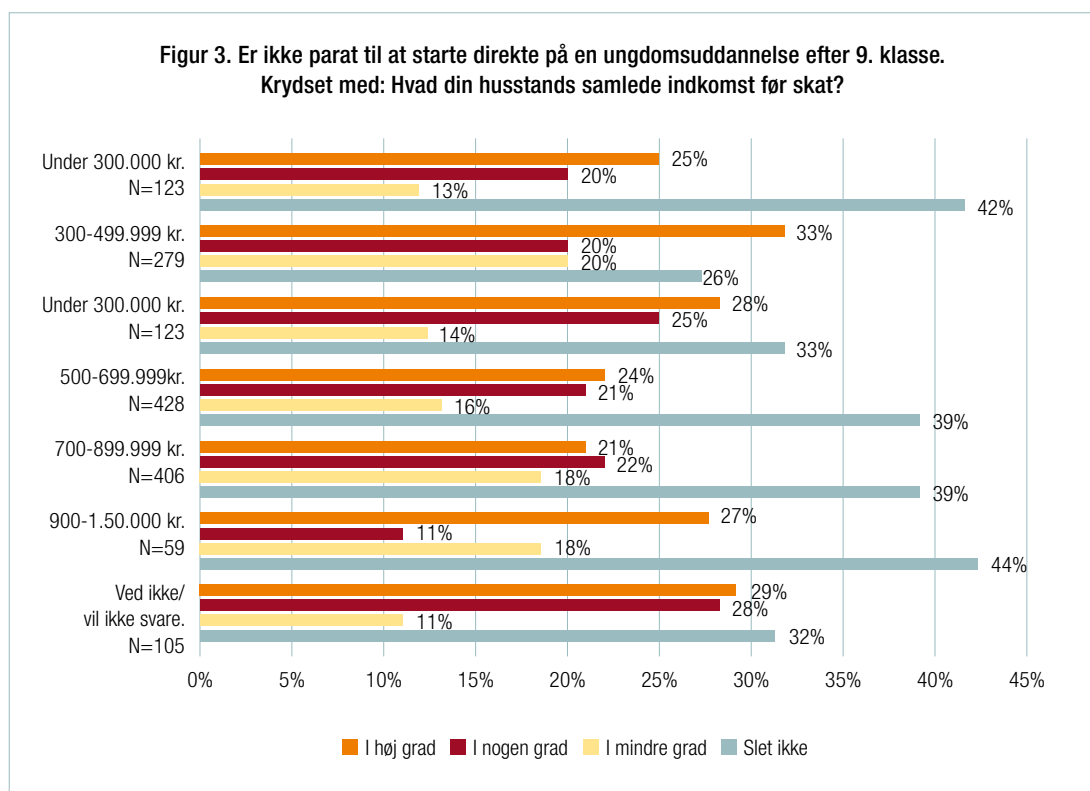
Tabel 24

Forståelse for samfundsmæssige problemstillinger.	Kolonne total (Respondenter)	
	Procent	Antal
I høj grad	19%	333
I nogen grad	46%	809
I mindre grad	27%	465
Slet ikke	8%	145
Række total (Respondenter)		

Tabel 24 viser, at 19% har svaret at de unge i høj grad har et udviklingsbehov i forhold til forståelse for samfundsmæssige problemstillinger. Det gælder i nogen grad for 46% af de unge.

X. Analyse: De unges udviklingsbehov går på tværs af økonomi og social baggrund

Forældrenes svar på spørgsmålet om den unges uddannelsesparathed har haft betydning for valget af 10. klasse viser, at mange unge på tværs af indkomstmæssige skel ikke føler sig parate. Der er således mellem 38% og 53% af de unge i alle indkomstintervaller, hvor manglende parathed ift. ungdomsuddannelse i høj eller nogen grad har spillet ind. Figur 3 viser forældrenes vurdering af betydningen af ikke-parathed for deres valg af 10. klasse i forhold til deres husstandsindkomst.

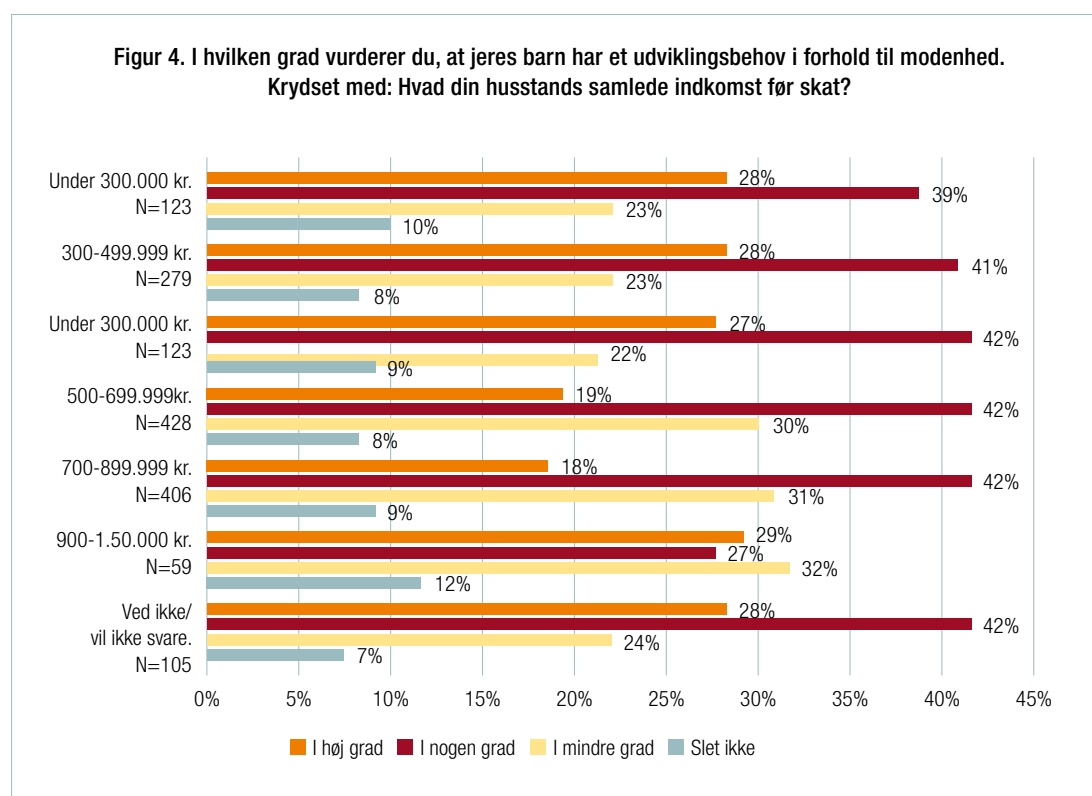

Figuren viser, at andelen af forældre som har svaret at deres barns ikke-uddannelsesparathed i høj grad har været af betydning for deres valg af efterskolen, varierer fra 33% i indkomstgruppen 300-499. t.kr. til 21% i gruppen med indkomster over 700 t.kr. Det øverste indkomstinterval over 900 t.kr. indeholder så få respondenter, at resultaterne her må anses

for mindre sikre. For de tre intervaller fra 300.000 kr. op til 900.000 kr. falder andelen af forældre, som har svaret, at ikke-parathed i høj grad har spillet ind, med indkomsten. Det er dog samtidig værd at bemærke, at de forældre, som har svaret 'i nogen grad' på uddannelsesparathed ligger mellem 20 og 25% i hvert indkomstinterval, bortset fra gruppen med indkomster over 900.000 kr. Det samme gælder de forældre, hvor uddannelsesparathed kun i mindre grad har haft betydning. Andelen af forældre, der har svaret 'slet ikke' følger i noget højere grad indkomstfordelingen med 26% i intervallet 300-499.999 kr. og 44% i intervallet 900-1.500.000 kr. Lidt overraskende ligner svarandelen i den laveste indkomstinterval under 300.000 kr. meget de højere indkomstintervaller fra 900.000 kr. og opefter. Det kan skyldes, at disse unge ofte kommer på efterskole med kommunal støtte, hvilket oftest gives, hvis der er særlige problemstillinger som fx handicap, indlæringsvanskeligheder eller sociale udfordringer.

De unges udviklingsbehov er også i høj grad fælles på tværs af indkomstskeel. Forældre i de lavere indkomstintervaller, har dog i lidt højere grad angivet, at deres barn i høj grad har et udviklingsbehov i forhold til fx modenhed. Figur 4 viser, at der er 28% af forældrene i intervallet 300-499.999 kr. som angiver i høj grad, mens det samme gælder 18% af forældrene i intervallet 700-899.999 kr.

Figuren viser, at forældrene har vurderet de unges udviklingsbehov forholdsvis ens på tværs af indkomstskeel. Der er dog en højere andel af forældrene i de lavere indkomstintervaller, som har svaret at deres barn 'i høj grad' har et udviklingsbehov i forhold til modenhed.

XI. Spørgeskemaundersøgelsen: repræsentativitet og metode

De 211 almene efterskoler i Danmark havde ved skoleårets start ca. 16.900 elever i 10. klasse. Efterskoleforeningen havde ikke mulighed for at sende spørgeskemaet ud til samtlige forældre og valgte derfor at udvælge 30 skoler som et repræsentativt udsnit ud fra en stratificeret klyngemodell. Udgangspunktet var det samme som i den kvalitative analyse, nemlig at gruppere skolerne efter region, størrelse, idegrundlag og i tillæg hertil foreningens kendskab til skolernes profil og deres elevgruppe. Profil er et lidt vanskeligt begreb, som dækker over flere ting. Dels kan der være tale om, at skolerne profilerer sig på bestemte linjefag, som fx idræt og gymnastik eller drama, musik og design. Der kan imidlertid også være tale om en særlig faglig profil som fx et højt bogligt niveau eller et særligt tilbud rettet mod en bestemt målgruppe. Efterskoleforeningen har bestræbt sig på at udvælge skolerne, så de dækker bredt i forhold til skoleformen, så der ikke utilsigtet kom en overvægt af en bestemt type efterskole.

I alt har 3325 forældre modtaget spørgeskemaet og heraf har 1779 besvaret.

De skoler, der deltog i undersøgelsen fremgår af bilag 1.

Samlet set har 52,6 % af forældrene besvaret spørgeskemaet. 41,8 % har ikke svaret og de resterende 2,3 % og 3,3% består af hhv. ufuldstændige besvarelser og forældre, som har angivet, at de ikke ønsker at deltage. Når man ser bort fra Eriksminde og Ranum, hvor antallet af indsendte emails har været større end den reelle målgruppe for analysen (9. klasse elever indgik ved en fejl), er det kun Kongensgaard og Vestfyns efterskoler, som har en svarprocent under 40. Det skyldes, at der er tale om små skoler (Vestfyn er Danmarks mindste) og et lille antal ikke-svar derfor slår kraftigt igennem. Med de korrigerede målgrupper for Eriksminde og Ranum kommer skolernes gennemsnitlige svarprocent op på 54,9%, hvilket må betegnes som tilfredsstillende.

For at vurdere om de afgivne svar er repræsentative for alle forældre til elever i 10. klasse på de udvalgte efterskoler, har vi sammenlignet forældrenes oplysninger om deres højst gennemførte uddannelse med de tilgængelige oplysninger fra Undervisningsministeriets database.

Statistikken for uddannelse og bopæl er baseret på oplysninger fra den koordinerede tilmelding til ungdomsuddannelser i april 2014. Det vil sige, at kun de elever, som på det tidspunkt var tilmeldt 10. klasse på en efterskole i analysen er medtaget. Derfor kan der være mindre variationer i de enkelte grupper fra april til nu. Respondenternes fordeling på højst gennemførte uddannelse i forhold til de udvalgte skoler, ses i tabel 25.

Tabel 25 viser forældrenes højest gennemførte uddannelse for de udvalgte skoler og for respondenterne i analysen.

Tabel 25

	Uoplyst/ukendt	Grundskolen	Gymnasiale uddannelser	Erhvervsfaglige uddannelser	Korte videregående udd.	Mellem- lange videreg.udd.	Lange videreg. Udd.	Total
Skoler i analysen antal elever	5	19	16	1032	228	1014	459	2773
Skoler i analysen elever %	0,2	0,7	0,6	37,2	8,2	36,6	16,1	100,0
Respondenter Antal	0	34	80	385	131	704	379	1713
Respondenter %	0,0	2,0	4,7	22,5	7,6	41,1	22,1	100,0

* Vestfyns Efterskole er ikke medtaget i analysen fordi alle angivelser er under 5 og sløres af diskretionshensyn af Danmarks Statistik.

Samlet set er forældre med en erhvervsfaglig uddannelse underrepræsenterede i analysen, mens forældre med mellemlange og lange videregående uddannelser er overrepræsenterede. Respondenterne med en erhvervsfaglig uddannelse udgør dog stadig 37% af den samlede population med denne uddannelsesbaggrund på de udvalgte skoler. Der er også flere respondenter med hhv. en grundskole eller en gymnasial uddannelse i undersøgelsen, end opgørelsen for de udvalgte skoler fra april indeholder.

Vi har også vurderet fordelingen af elever på køn og bopæl, hvor begge dele svarer fint til fordelingen for skolerne samlet set. Vi har ingen tilgængelige data i forhold til respondenternes indkomstgrundlag, som gør det muligt at vurdere repræsentativitet på denne indikator.

Opsummerende vurderer vi, at analysen er repræsentativ for de udvalgte skoler og at der ikke har været et skævt bortfald af respondenter.

Bilag 1: Efterskoler i analysen

Efterskoler i undersøgelsen og andel svar/ikke svar

	Emails sendt i alt	Besvaret %	Ej svar %	Ufuld-st. %	Vil ikke %
BGI akademiet	358	53,4	40,2	2,2	4,2
Bisnapgård	11	45,5	36,4	9,1	9,1
Brøruphus Efterskole	148	45,3	44,6	4,7	5,4
Dejbjerglund Efterskole	67	47,8	49,3	1,5	1,5
Efterskolen Kildevæld	65	50,8	41,5	3,1	4,6
Eriksminde Efterskole	179	31,3	62,6	2,2	3,9
Flakkebjerg Efterskole	91	44,0	52,7	2,2	1,1
Frijsenborg Efterskole	58	84,5	13,8	0,0	1,7
Glamsdalens Idrætsefterskole	209	54,5	43,1	1,0	1,4
Hammerum Fri- og Efterskole	41	61,0	36,6	0,0	2,4
Hjemly Fri- og Idrætsefterskole	157	58,0	38,2	3,2	0,6
Hårslev Efterskole	80	51,3	38,8	2,5	7,5
Kongensgaard Efterskole	36	36,1	58,3	2,8	2,8
Levring Efterskole	123	43,9	48,0	2,4	5,7
Løgumkloster Efterskole	39	59,0	38,5	0,0	2,6
Midtsjællands Efterskole	69	82,6	15,9	0,0	1,4
Musikefterskolen i Humble	70	64,3	34,3	1,4	0,0
Næsgaard Efterskole	41	65,9	34,1	0,0	0,0
Ranum Efterskole College	372	34,7	56,7	2,7	5,9
Rejsby Europæiske Efterskole	81	59,3	39,5	1,2	0,0
Skyum Idrætsefterskole	163	59,5	31,3	5,5	3,7
Sydøstsjælland Idrætsefterskole	124	62,9	33,1	0,8	3,2
Tirstrup Idrætsefterskole	97	55,7	38,1	3,1	3,1
Vandel Efterskole	92	62,0	33,7	2,2	2,2
Vejstrup Efterskole	186	55,4	39,2	2,2	3,2
Vestbirk Efterskole	94	58,5	37,2	2,1	2,1
Vestfyns Efterskole	7	28,6	57,1	0,0	14,3
Vojens Gymnastik- og Idrætsefterskole	89	60,7	32,6	2,2	4,5
Ølgod Efterskole	40	50,0	42,5	7,5	0,0
Østthimmerlands Ungdomsskole	72	73,6	26,4	0,0	0,0
Hovedtotal	3259	52,6	41,8	2,3	3,3

* Den efterfølgende kontrol af respondentdata har vist, at Eriksminde har indberettet mails for både 9. og 10. klasse-elever. I forhold til indberettet antal elever i 10. klasse i begyndelsen af året (67 elever) er svarprocenten reelt 83,5%.

** Ranum har også indsendt flere mail-adresser end det indberettede antal elever i 10. klasse (261 elever). Svarprocenten i forhold til analysens målgruppe er derfor nærmere ca. 49%.

